

Medieplan för biblioteken i Karlskrona

2018-2019

Innehåll

Inledning.....	2
Styrdokument.....	2
Omvärldsbeskrivning.....	2
Organisation.....	3
Medieinköp och urval.....	4
Inköspolicy och värdegrund.....	4
Inköpsrutiner.....	5
Fjärrlån.....	5
Riktlinjer för olika medier.....	6
Facklitteratur.....	6
Fiktions.....	6
Dagstidningar och tidskrifter.....	6
Lokalsamling.....	6
Bild- och ljudmedier.....	7
E-medier.....	7
Medier för prioriterade grupper.....	8
Personer med funktionsnedsättning.....	8
De nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska.....	8
Barn och ungdomar.....	9
Beståndsanalys och gallringsrutiner.....	10
Cirkulationstal och beståndsanalys.....	10
Gallringsrutiner.....	11
Exponering och marknadsföring.....	11
Avslutning.....	12
Bilagor.....	12
Cirkulationstal 2015.....	12
Kommentar till cirkulationstal 2015.....	12
Medieanalyser filialbiblioteken 2015.....	12
Medieanalyser stadsbiblioteket 2015.....	12

Inledning

Syftet med medieplanen är att fastställa övergripande riktlinjer för att kunna arbeta strategiskt, genomtänkt och effektivt med media, hela vägen från inköpsplanering till magasinering och gallring. Medieplanen ger oss ökad kunskap om mediebeståndet och bättre möjligheter att möta användarnas efterfrågan och behov. Målet är att planen ska vara ett aktuellt arbetsunderlag och ett konkret verktyg i det dagliga arbetet.

Styrdokument

De principer som presenteras i medieplanen, bygger på följande styrdokument.

Bibliotekslagen (SFS 2013:801)

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

UNESCO:s folkbiblioteksmanifest, 1994

Verksamhetsplan och internbudget 2017, Kultur-och fritidsnämnden, Karlskrona kommun

Biblioteksplan Karlskrona, 2016

Omvärldsbeskrivning

Karlskrona kommun hade vid årsskiftet 2016 drygt 66 000 invånare. Kommunen sträcker sig från skärgård i söder till skogsbygd i norr. Centralorten är belägen på Trossö, och de större orterna i kommunen är Lyckeby, Jämjö, Nätraby och Rödeby. Staden har präglats av sin marina och militära historia och sedan 1998 finns Örlogsstaden Karlskrona på UNESCO:s världsarvslista. I kommunen finns Blekinge Tekniska Högskola (BTH) med utbildning inom teknik, omvårdnad m.m.

Organisation

Folkbiblioteken i Karlskrona består av ett stadsbibliotek på Trossö, traditionella filialer i Jämjö och Lyckeby samt integrerade folk- och skolbibliotek i Fridlevstad, Holmsjö Kungsmarken, Nättraby, Rödeby samt på Hasslö och Sturkö. Holmsjö och Jämjö har Meröppet kl. 10-22 alla dagar i veckan. I biblioteksorganisationen ingår också Karlskrona Läsesällskaps bibliotek, idag Sveriges äldsta bevarade boksamling i sitt slag (1794).

År 2016 hade folkbiblioteken i Karlskrona 397 870 utlån och 347 650 besök. Varje vecka hade vi öppet 280 timmar varav 133 timmar med Meröppet.

(Siffror ur KB:s statistik för 2016)

Mediebeståndet används gemensamt, och transporter mellan enheterna sker enligt veckoschema.

Som värdbibliotek erhåller Karlskrona stadsbibliotek medel från Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg för kompletterande medieförsörjning gentemot kommunbiblioteken i länet.

Medieinköp och urval

Inköspolicy och värdegrund

Biblioteken ska erbjuda Karlskrona kommuns invånare information, kunskap och kultur. Vår målsättning är att bibliotekets samlingar ska väcka läslust och inspiration och präglas av allsidighet, aktualitet och kvalitet. Här ska finnas något för alla oavsett ålder, könsidentitet, språk eller härkomst. Nutida strömningar inom samhällsutveckling ska få ta plats i medieutbudet samtidigt som vi också värnar vårt kulturarv och möjliggör ett livslångt lärande. Vi erbjuder medier i många olika format och följer den tekniska utvecklingen.

Värderingar och uppfattningar av olika slag ska finnas representerade för att på så sätt främja fri åsiktsbildning och yttrandefrihet. Biblioteket ska förhålla sig opartiskt i partipolitiska, ideologiska och religiösa frågor. Vår målsättning är att undvika inköp av medier som brister i vederhäftighet och tillförlitlighet, eller uppmanar till brott mot de mänskliga rättigheterna. Beträffande klassiker för vuxna ska rimlig hänsyn tas till de värderingar som rådde vid verkets tillkomst, medan barnlitterära klassiker granskas utifrån dagens principer. Vid tveksamma inköp ska diskussionen först föras i den aktuella inköpsgruppen, och beslut sedan tas i samråd med bibliotekschefen.

Särskild hänsyn tas till de grupper som är prioriterade i bibliotekslagen - barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna samt personer med annat modersmål än svenska.

Vår värdegrund kan sammanfattas i följande citat från Unescos folkbiblioteksmanifest

Folkbiblioteket som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och olika grupper i samhället (UNESCO:s folkbiblioteksmanifest, 1994)

Inköpsrutiner

Vi har en decentraliserad organisation där varje avdelning och enhet har inköpsmöten och sköter sina egna inköp. Stadsbibliotekets inköpsområden är indelade i facklitteratur, skönlitteratur, barn- och ungdomslitteratur, utländsk litteratur, serier samt anpassade medier. Omvärldsbevakning sker inom de olika ämnesområdena, till hjälp har vi digitala BTJ-listan, Svensk Bokhandels kataloger och recensioner i olika medier. Vi ska ”ligga steget före” – d.v.s. media som vi anar kommer att bli efterfrågad ska köpas in direkt. Inköpskanalerna följer gällande avtal. Då böcker inte finns i handeln längre eller är av lokalhistorisk natur kan de köpas på antikvariat eller privat.

Vi tar stor hänsyn till användarnas önskemål och köper gärna på inköpsförslag, det är viktigt att användarna känner att biblioteket är till för dem. Tiden mellan inköpsförslag tills användaren har boken i handen ska vara så kort som möjligt. När vi har kö på böcker köper vi in flera exemplar, minst två när fler än fyra personer står i kö. Huvudbiblioteket köper också veckolån för att minska köerna och göra nya böcker mer synliga. De mindre enheterna har en tydlig tonvikt på efterfrågan och kundunderlag.

Fjärrlån

Varje efterfrågan på media som inte finns i vårt bestånd, är i första hand ett inköpsförslag. Inköp övervägs först där förslaget lämnats. Efterfrågade romaner eller facklitteratur bör i första hand köpas in av den egna enheten. Om beslut tas att ej köpa efterfrågad media, men att denna ändå bedöms ha ett intresse för organisationen, skickas förslaget till stadsbibliotekets inköpsansvariga som i sin tur gör en bedömning. Om en bok inlånats vid fler tillfällen inom en begränsad tidsperiod, bör ett eget inköp övervägas.

Vi ingår i ett fjärrlånesamarbete mellan biblioteken i Blekinge, Kronoberg och Kalmar där regionbiblioteken bekostar transporterna. Fjärrlån ska i första hand beställas från bibliotek inom denna region. Media som vi själva äger men som är utlånade kan vid behov lånas in från regionen. Däremot fjärrlånar vi aldrig utanför regionen i de fall vi själva äger mediet. Enligt riktlinjerna från Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg bygger lånesamarbetet på ett generöst förhållningssätt och omfattar alla typer av medier förutom filmer. Dessa kan istället fjärrlånas från Svenska Filminstitutet.

Riktlinjer för olika medier

Facklitteratur

Beståndet ska vara uppdaterat och inaktuella upplagor ska gallras. På stadsbiblioteket finns ämnesbevakare som följer debatt och utgivning inom de olika fackområdena. Vi eftersträvar ett brett utbud, men populärvetenskap av allmänt intresse ska vara i fokus. Kurslitteratur för gymnasiet och SFI köps in för att stödja det livslånga lärandet. Även efterfrågad kurslitteratur på högskolenivå kan köpas in, till exempelvis sjuksköterskeutbildningen och andra utbildningar vid Blekinge Tekniska Högskola.

Fiktion

Beståndet ska innehålla såväl det senaste inom populär och efterfrågad modern skönlitteratur, som smalare titlar och klassiker. Stadsbiblioteket har ett särskilt ansvar för äldre skönlitteratur som inte längre finns att tillgå i handeln. Litteraturens olika tidsepoker och riktningar ska vara väl representerade. För att främja läslusten och litteraturens ställning erbjuder vi bokcaféer och bokcirkel på många av våra bibliotek.

Dagstidningar och tidskrifter

Stadsbiblioteket tillhandahåller lokala och nationella dagstidningar, samt dagstidningar på aktuella språk. Dessutom finns några av de större internationella dagstidningarna. Stadsbiblioteket har också ett brett utbud av såväl allmänna som specialinriktade tidskrifter. Filialbiblioteken erbjuder i huvudsak lokala dagstidningar och ett mer efterfrågestyrt utbud av tidskrifter. Tidskrifterna ses över varje år, och hänsyn tas till användning och efterfrågan.

Lokalsamling

Den lokala samlingen ska på ett allsidigt sätt informera om Karlskrona kommun och dess befolkning, nu och i gången tid. Materialet finns sökbar i Databas Blekinge, Libris SÖB och vår egen katalog. Bevarandansvaret för material som berör Blekinge och övriga kommuner i länet åligger Blekinge museum. På de större filialerna finns mindre samlingar med koppling till lokalsamhället. Gallring sker sparsamt i lokalsamlingen.

Bild- och ljudmedier

Vi köper regelbundet in ljudböcker för både barn och vuxna, fack- såväl som skönlitteratur. Just nu befinner vi oss i en övergångsperiod mellan cd-boken och mp3-boken, där båda medietyperna har sitt berättigande på våra hyllor. Spelfilmer för barn och vuxna, såväl som dokumentärer köps in. När det gäller spelfilm för vuxna strävar vi efter ett kvalitativt utbud, och prioriterar klassiker och moderna filmer med lång livslängd. Vi erbjuder även tv-spel för utlån, och beståndet förnyas regelbundet.

E-medier

Biblioteken i Karlskrona erbjuder sina användare e-böcker och e-ljudböcker enligt ett avtal med Elib (Axiell Media). E-böckerna finns tillgängliga via bibliotekets hemsida, och för e-ljudböcker finns appen Biblio. För att kunna planera vår budget har vi en maxgräns på två lån per person och vecka, och ett pristak hos Elib. Vi arbetar aktivt med beståndet och urvalet, för att kunna erbjuda ett utbud som präglas av allsidighet och kvalitet. Via apparna Pressreader och Ztory erbjuder vi också ett stort utbud av e-tidskrifter. Nedladdning sker via kommunens öppna wifi som finns på alla biblioteksenheter.

Medier för prioriterade grupper

Personer med funktionsnedsättning

Ur Bibliotekslagen (SFS 2013:801)

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

På biblioteket ska alla kunna läsa på sitt eget sätt, oavsett läshinder eller annan funktionsvariation. Vi erbjuder därför olika former av anpassade medier som talböcker, böcker med stor stil och lättläst litteratur. Det finns också ett urval av punktskriftsböcker och taktila böcker. Vi köper i stor sett allt som utkommer i storstil och magasinerar hellre än gallrar, på grund av stor efterfrågan och relativt liten utgivning. Vi erbjuder lättlästa böcker på olika nivåer och för olika grupper. Vi har ett bestånd av Daisy-skivor framför allt på stadsbiblioteket. Legimus används för nedladdning och bränning av Daisy på efterfrågan. Från Legimus förmedlas även egen nedladdning, åt våra låntagare via registrerare som finns på alla enheter. Via Boken kommer erbjuda vi låntagare som inte kan ta sig till biblioteket att få medier hemskickade regelbundet. Den nya tjänsten ”Talboken kommer” är under uppbyggnad och har precis börjat introduceras. Tjänsten innebär att användaren kan få digitala talböcker skickade direkt till sin egen talboksspelare.

De nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska

Ur Bibliotekslagen (SFS 2013:801)

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

- 1. de nationella minoritetsspråken,*
- 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och*
- 3. lättläst svenska.*

De kommuninvånare som inte har svenska som modersmål ska ges möjlighet att läsa på sina egna språk. Vi köper in på efterfrågan och utefter vilka språkgrupper som är störst i kommunen. Främst görs inköpen på stadsbiblioteket och Kungsmarkens bibliotek. Under 2016 genomfördes ett projekt där böcker köptes in centralt och fördelades mellan biblioteken. På stadsbiblioteket och de stora filialerna finns SVA-hyllor (Svenska som andraspråk) där vi samlar böcker om att lära sig svenska och vara ny i Sverige. Stadsbiblioteket köper in flera exemplar av efterfrågade böcker på SVA-hyllan. Här finns lättlästa böcker som passar den som är ny i Sverige, och under 2016 har vi gjort tvillingpaket (lättlästa böcker på svenska och ett utländskt språk).

Barn och ungdomar

Ur Bibliotekslagen (SFS 2013:801)

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Bibliotekens ansvar att främja intresset för läsning och kultur hos barn och unga förutsätter ett kvalitativt och lockande utbud av böcker och annan media på biblioteket. Vi köper det som är aktuellt och efterfrågat. Vi omvärldsbevakar för att uppdatera oss på trender och popularitet, vi bevakar uppföljningar i serier, och underhåller och gallrar löpande för att hålla beståndet attraktivt och fräscht. Genom att köpa lättlästa böcker och högläsningsböcker samt ha ett bra urval av utländsk litteratur skapar vi olika ingångar till läsning. Vi serverar alla förskolor med boklådor och på alla enheter finns det ”äppelhyllor” med anpassad och pedagogisk media för funktionshindrade grupper. Utöver det erbjuder vi en aktiv programverksamhet med egna utformade samt inhyrda program för olika åldersgrupper. Genom samarbetsprojektet Språkstegen görs en långsiktig satsning på små barns språkutveckling. Gåvoböcker riktade till hela årskullar delas via biblioteken ut till barn vid 18-månaders respektive tre års ålder. Biblioteken arbetar för att visa stor lyhördhet för målgruppen, här ingår att kunna visa en inbjudande fysisk miljö utifrån de lokala förutsättningar som ges.

Beståndsanalys och gallringsrutiner

Vi använder oss av cirkulationstal och beståndsanalys för att få kunskap och kännedom om vårt bestånd och hur det används. Det är en grund för att kunna analysera och diskutera vårt bestånd. Det är också en viktig hjälp för medieplanering (inköp, exponering, magasinering, gallring) och för att kunna analysera och jämföra resultaten över tid.

Cirkulationstal och beståndsanalys

Cirkulationstal är antal utlån delat med beståndet i antal volymer under ett år på en viss avdelning. Siffran anger hur många gånger varje bok på avdelningen i genomsnitt har lånats ut på ett år. Det säger något om hur mycket böckerna cirkulerar på våra hyllor, och är ett sätt att mäta nyttjandegraden.

Ett bra cirkulationstal ligger omkring 3, alltså att varje bok på en avdelning i genomsnitt varit utlånad ca 3 gånger på ett år. Ett cirkulationstal måste alltid bedömas utifrån den avdelning det representerar. Alla avdelningar kan inte ha samma tal. En del avdelningar måste få vara smalare. Filialerna ska i allmänhet ha högre tal än stadsbiblioteket.

För att det ska vara ett effektivt sätt att mäta, måste utlåningen också ha ökat, det räcker inte med gallring. Faktorer som kan påverka utlåningen positivt är till exempel inköp, placering och skyltning. Man måste se till både beståndet och utlånen för att få en samlad bild av avdelningen.

Framtagning av cirkulationstal sker vart tredje år. Mediegruppen tar fram siffror, som kompletteras med medieanalyser för varje avdelning på varje enhet. Dessa görs av ämnesansvariga och ska innehålla analys av nuläget, jämförelse med föregående mätning, och plan för arbete med beståndet under kommande period, med konkreta planer för åtgärder där så behövs.

Analyserna ska vara vårt verktyg för att arbeta med beståndet fram till nästa mätning, under hela processen från inköp till gallring. I analyserna ska vi förhålla oss till medieplanens riktlinjer, men också se till det som är specifikt för varje avdelning på varje enhet. Det kan gälla rutiner för magasinering och gallring, vad som behöver göras just nu, och vad avdelningen ska innehålla.

Gallringsrutiner

Medier som inte lånats ut på 2 år bör uppmärksammas, och man bör göra ett aktivt val om att låta mediet stå kvar på hyllan, magasinera eller gallra. Magasinering ska vara ett medvetet val att bevara medier som förväntas bli fortsatt efterfrågade; ex. klassiker, standardverk och dubletter. Magasin ska i princip endast finnas på stadsbiblioteket.

Förhållandet mellan inköp och gallring bör vara konstant, och beståndets ålder bör inte öka. Kriterier för gallring:

- Medier som är smutsiga, slitna eller trasiga gallras och nyinköp övervägs.
- Föråldrade och inaktuella fackböcker gallras.
- Dubletter gallras när intresset svalnat.

Exponering och marknadsföring

Vi jobbar aktivt med att synliggöra och exponera vår media i biblioteksrummet samt på hemsidan och i sociala medier. Det är viktigt att vi arbetar kontinuerligt med att presentera och visa upp nyheter och boktips som en naturlig del i arbetet med beståndet.

Avslutning

Medieplanen revideras vart tredje år. Nästa revidering blir dock 2019, för att komma i takt med ny biblioteksplan och framtagningen av cirkulationstal.

Under de kommande åren står biblioteksorganisationen i Karlskrona inför en del större förändringar. Ett nytt kulturhus med stadsbibliotek planeras på Trossö. I Lyckeby planeras ett nytt allaktivitetshus med filialbibliotek. Allmänt går trenden mot fler meröppna bibliotek. I detta läge är det viktigt att vi har fasta rutiner för vårt mediearbete och att beståndet är väl genomgången.

Stadsbibliotekets uppdrag som värdbibliotek och anslaget till kompletterande medieförsörjning från Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg, minskas under 2018-2019, för att helt upphöra år 2020. Det är osäkert hur detta kommer att påverka inköp och fjärrlån.

Under perioden fram till nästa räkning av cirkulationstal, fortsätter vi arbeta med vår media enligt riktlinjerna i medieplanen och i framtagna analyser. Höjda cirkulationstal och ökad utlåning är vårt mål.

Vi vill också bredda vår bevakning av nya titlar, till att omfatta fler källor och ett mer aktivt arbetssätt.

Vi betonar vikten av en kontinuerlig kompetensutveckling inom olika mediefrågor för bibliotekspersonalen i organisationen. Detta gäller såväl möjligheten till att vara uppdaterad inom skönlitteratur och olika fackämnen, som att hänga med i den digitala och tekniska utvecklingen, både vad gäller att veta hur våra databaser fungerar och att kunna hantera e-medier. Biblioteksledning och mediegrupp har här ett ansvar, såväl som var och en av oss.

Karlskrona november 2017

/Mediegruppen
Josefin Andersson
Pia Vesterlund
Åsa Fransson

Bilagor

[Cirkulationstal 2015](#)

[Kommentar till cirkulationstal 2015](#)

[Medieanalyser filialbiblioteken 2015](#)

[Medieanalyser stadsbiblioteket 2015](#)